

TE WHAWHAI KI TARANAWAARA.

Kei te whakamatemate tonu te whawhai ki Taranawaara, kaore ano kia tino mutu. He hia ano a te Poi kei te tohatoha haere ki te whenua katoa, kei te whai kia hoha te Ingarihi engari he nui o ratou e mau ana ia wiki ia wiki. He mahi noa iho, kahore kau he hua, i te mea he hoia na te Ingarihi kei nga taone nui katoa o te whenua. Ki te whakaaoro a Rore Rapata kahore kau he tino take e noho ai ia inuane ki Taranawaara, kati hei te 20 o nga ra o tenei marama hoki ai ia ki te kainga, ka waiho pea ko Kirihi hei tino pehi rawa i te Poi. Kua whakaturia ko Rapata hei tino kai-whakahaere mo nga hoia katoa a te Kirihi, e mutu ana a Rore Wuruheri.

Hei tino ra nui te taenga o Rapata ki Ramana. Kua tae tetahi ope hia ki Ingaurangi, a he tino nui te powhirianga i a ratou. Kua tae a io hoki nga hoia o Kanata. Kua whakaitia e te kawanaunga o reira kia 100 eka whenua mo te hoia katoa. Kei te moana e hoki mai ana ki te kainga nei ta Nin Tiren i ope tuatahi i tuku ai, ara nga morehu e 82 me tetahi o nga rewhetenehi, me Tiaki Hiu o Nepia. No te 21 o Oketopa i tera tau ka haere ratou, a hei nga ra whakamutunga pea o tenei marama u mai ai, e u mai ai kia manaakitia e to ratou whenua, notemea ko ratou etahi o nga tino hoia atu o tenei whawhai, ko Rewhetenehi Hiu hoki tetahi o nga tangata tino toa atu. He paraiweti ia i te haerenga, ma e hoki mai nei he rewhetenehi. Ko Meihu Ropini kua tu hei kanara.

I patua mai e Rore Rapata he waea ki to tatou Pirimia, he whakaatu mai i toa whakawhetai mo te toa mo te kaha o nga hoia o Nin Tiren. Koia nei tana waea:

“O nga hoia katoa i whawhai i raro i a au i Awherika nei, kahore he hoia hei rite mo nga hoia i tokua mai e Nin Tiren ki te awhina i te Whenua Matua (i Ingaurangi). He ton, he taane. Nui atu toku whakawhetai ki a ratou. Kahore he kupu nui e mohiotia e au hei whakaaui i toku whakamoemiti mo a ratou.”

Nga hoia katoa i tokua e Nin Tiren ki te whawhai: e 71 nga apiha, 1723 nga hoia. O tenei matua e tonu apiha, e 39 hoia i mate i te pu, i mate turoro ranei; e rima apiha e 86 hoia i hoki turoro mai ki te kainga: kotahi apiha 11 hoia i whakamutua; 12 hoia i uru ki te ope pirihimana o Awherika; kotahi te hoia i panua.

Kua panuitia te kupu whakapato a Rore Rapata ki te Ingarihi kia kua e whakaakona

ona hoia ki te inu waipiro i nga hakaatanga ki a ratou, ina hoki atu ratou ki te kainga. E nui ana toa whakahibi mo te pai ona hoia. I nga wa o te riri he marohirohi ratou, i nga wa o te kore riri he rangatira. Ta te rangatira tana kupu. Kei ko mai te hanga ware nei e mea ana ma te waipiro rawa ka tika ai te bakari.

Hei ra tae enei mo Kurutia ki Uropi. Ko ana moni ara ko nga koura i puritia e te kawanaunga o te Poriki. Ki te ki a Kurutia e haere ana ia ki te tono ki nga mana nui kia aroha ki a ia, engari kamui tona ahua mate i runga kaupuke. E kore e manakohia te haere a nehe e nga mana.

TE WHAWHAI KI HAINA.

Kaore he kotiro mai o te whawhai i Haina o tenei marama, heoi ano kei te whai tonu nga mana kia whiua nga tangata kohuru. I tino wetiwheti rawa te kohurutanga i etahi wahi, i nga mihinare hoki — i te kino rawa e kore e taea e matou.

I whai tetahi wehenga o Haina kia whawhai i a ratou te wehenga no reira nei te enepara i kaha ano te riri, engari kua marie haere i enei ra.

Kei te whakaitia nga mana he “kupu whakamutunga” (ultimatum) ma ratou ki te kawanaunga o Haina. Ki te kore e whakaitia i a ratou e tono ai, heoi kua whakaputa nga mana i a ratou i pai ai, kahore he whakaaotanga ake ki te kawanaunga o Haina.

PITOPITO KORERO.

Kua tae kei Akarana etahi mea whakairo a te Maori, no tetahi wahi o te Poi o Pureti (Bay of Plenty). Aua mea no te rapatutanga nei a Hongi i te Tai Rawhiti ka hunaia, a e 76 tau i ngaro ai ka kitea nei. I wareware i nga tamariki. No te hakitanga o tetahi pakeha ka haere ki te hoko, riro ana i a ia. E mea ana nga nupepa pakeha he tino wai-marie taua pakeha. He tino taonga rawa enei, no hehera hoki, kaore i rite ki nga whakairo tu-pakeha o enei ra. Kaore ano te Maori kia tino mohio noa ki te nui ki te tapu o a ratou taonga maori, na reira ka hokana hei whakarawe moni. E hari matou mehemeha i riro enei taonga i te kawanaunga, kia waiho ai ma te koroni. E te iwi puritia nga toenga o nga mea Maori, ko to tatou nei nui tonu tena.